

Katastrofas trajektorija

Eseja

*Vēsture neatstāj pēdas. Tā vienīgi atstāj sekas, kas nav
līdzīgas to izraisošajiem apstākļiem.*

Aleksandrs Zinovjevs

Runa ir par pārejas laikmetu. Par mūsu pārejas laikmetu, kurā mums ir gods dzīvot no pagājušā gadsimta 70.gadiem.

Dzīve pārejas laikmetos nav viegla. Tā ir ļoti smaga gan psiholoģiski, gan materiāli. To šodien izjūtam ik brīdi. Īpaši dzēlīgi to izjūt šī pārejas laikmeta veterāni. Viņi dzīvo pārejas laikmetā no paša sākuma – 70.gadiem. Aizvadītajos gadu desmitos pāreja uz jauna tipa dzīvi notiek ļoti strauji un negaidīti sāpīgi. Ne velti Austrumu kultūrās lielākais lāsts ir novēlējums dzīvot pārejas laikmetā. Ja Austrumu cilvēks grib otram cilvēkam novēlēt vissliktāko, tad viņš novēl dzīvot pārejas laikmetā.

Tamlīdzīga šausminoša attieksme pret pārejas laikmetu līdz šim bija raksturīga tikai Austrumu kultūrās. Rietumu kultūrās pret pārejas laikmetu līdz šim bija savādāka attieksme. Kopumā – ne tik šausminoša. Rietumu kultūrās pārejas laikmetu emocionāli fiksē kā triviālu faktu. Tas notiek tādā pašā intonācijā, kādā tiek fiksēts jebkurš vēsturiski ikdienišķs notikums – valdnieku maiņa, karagājieni, katedrāles uzcelšana, valsts izveidošana u.tml. Rietumu sabiedriskajā apziņā pārejas laikmets līdz šim neasociējās ar kaut ko izteikti negatīvu.

Rietumu kultūrās pret pārejas laikmetu galvenokārt emocionāli sakāpināti izturās zinātnieki. Rietumu zinātnieki ar neslēptu interesi mīl nodoties pārejas laikmeta analīzei. Viņi pārejas laikmetā saskata intelektuāli vilinošu un idejiski piesātinātu materiālu savām studijām. Zinātniskajās konstrukcijās pārejas laikmets tiek pretstatīts relatīvi stabiliem un stagnatīviem vēstures posmiem.

Tas ir objektīvi pamatoti. Rietumu kultūrās pārejas laikmetā tik tiešām dominē pasionāra enerģija mākslā, literatūrā, filosofijā, zinātnē. Tā, piemēram, pārejas laikmetā no XIX gs. 80. gadiem līdz I Pasaules karam darbojās vesela plejāde izcilu personību, radot slaveno modernisma mantojumu. Arī šo rindu autors apmēram divdesmit gadus ar dziļu sajūsmu un kreatīvu degsmi pievērsās šī pārejas laikmeta izpratnei. Rietumu un tajā skaitā latviešu kultūrā šis vēsturiskais posms ir atstājis apskaužāmi vērtīgu mantojumu. Tolaik paradigmas mainījās kultūras visos segmentos.

Interesanti (ja vien tas var būt interesanti), ka Rietumos tagad pirmo reizi uzvirto šausminoša

attieksme pret pārejas laikmetu; respektīvi, pret šodienas dzīvi. Turklāt šodienas dzīves negatīvajā raksturojumā visizplatītākais jēdziens ir „katastrofa”. Amerikāņu, eiropiešu un īpaši Austrumeiropiešu intelektuāļi atzīst šodienas dzīves katastrofiskumu. Tātad priekš Rietumu civilizācijas pārejas laikmeta rezultāts ir katastrofa – liela nelaime un posts atsevišķiem cilvēkiem un sociumam.

Agrāk tā tas nebija. Eiropiešu civilizācijā iepriekšējie pārejas laikmeti solīja gaišu nākotni – materiālās labklājības uzplaukumu, sociālā un garīgā komforta pieaugumu.

Tas, piemēram, attiecas uz Apgaismības laikmetu, kas faktiski bija tipisks pārejas laikmets. Tas attiecas uz t.s. sudraba laikmetu – pārejas laikmetu XIX/XX gs. mijā. Abu pārejas laikmetu raksturojumā nevienam nav ienācis prātā lietot vārdu „katastrofa”. Gluži pretēji. Kā jau minēju, intelektuālajās aprindās gan tolaik, gan pēcāk dominē optimistisks skatījums un prieks par attiecīgā pārejas laikmeta idejisko un radošo piesātinātību un perspektivitāti.

Piemēram, pozitīvi ir vērtējama mimētiskās metodes nomaiņa mākslā. Mimētiskās jeb atdarināšanas metodes vietā modernismā stājās mākslas jauna izpratne. Modernismā pret mākslu izturās kā pret patstāvīgu kognitīvo sfēru. Modernismā māksla palīdz izzināt cilvēku un dzīves īstenību. Modernismā nostiprinās atziņa, ka mākslai nav jāatdarina dabas procesi. Modernismā māksla iegūst pilnīgu brīvību un kļūst neatkarīga no dažādām konvencionālām prasībām. Tas katrā ziņā bija pozitīvs pavērsiens mākslas vēsturē. Ne velti modernisma māksla joprojām sniedz estētisko baudu miljoniem cilvēku. Īpaši tagad, kad mūs arvien šņaudzošāk un smacējošāk aplenc postmodernisma viepļi.

Taču šodien ir savādāk. Šodien ir skaidrs, ka Rietumu civilizācija ir iekļuvusi katastrofas trajektorijā. Mūsdienu pārejas laikmets nesola neko labu Rietumu civilizācijai. Rietumu civilizācijas nākotne ir apdraudēta.

Iemesls ir zināms, - iemesls ir patreizējā pārejas laikmeta fantastiski grandiozais vēriens.

Jebkura pārejas laikmeta galvenais faktors ir iedzīvotāju skaita pieaugums. Viss ir atkarīgs no cilvēku skaita un nepieciešamības nodrošināt attiecīgajam cilvēku skaitam eksistences līdzekļus. Lielās līnijās izsakoties, pārejas laikmeta loģika principā ir vienkārša: demogrāfija + eksistences nodrošināšana.

Pārejas laikmets sākās tad, kad pamatīgi izmainās iedzīvotāju skaits un tā rezultātā automātiski rodas inovāciju bums. Lai nodrošinātu eksistenci, nepieciešams inovatīvi radīt jaunus eksistences līdzekļus. To efektivitātei ir jāatbilst jaunajām eksistenciālajām vajadzībām. Nav grūti saprast, ka 12 miljardu eksistences nodrošināšanai ir vajadzīgi pavisam citi līdzekļi nekā viena miljarda iedzīvotāju eksistences nodrošināšanai.

Pārejas laikmetā mainās visa kultūra. Mainās gan kultūras materiālā bāze, gan garīgā bāze. Marksistiskajā terminoloģijā tādā gadījumā runā par bāzes un virsbūves attiecībām. Ar jēdzienu „bāze” apzīmē ekonomiski saimniecisko sfēru: ražošanas veidu, ražošanas spēkus, ražošanas līdzekļus, ražošanas attiecības, īpašuma tiesības uz ražošanas līdzekļiem. Ar jēdzienu „virsbūve” apzīmē garīgo sfēru – mitoloģiju, reliģiju, zinātņi, mākslu, morāli, ideoloģiju, tiesības. Pārejas laikmetā mainās abas sfēras, starp kurām pastāv sistēmiski strukturālas sakarības.

Pārejas laikmetu no XIX gs. 80.gadiem līdz I Pasaules karam izraisīja neredzēti straujš

eiropiešu dzimstības pieaugums. XIX gadsimtā, tātad simts gadu laikā, eiropiešu skaits palielinājās trīs reizes. Lai visus apgādātu, attīstījās industrializācija. Industrializācija ir mašinizētas lielražošanas izveidošanās un nostiprināšanās. Industrializācijā saimnieciskās darbības galvenā forma ir rūpnieciskā ražošana. Tā ir nepieciešama tad, kad ir milzīgs iedzīvotāju skaits ar noteiktām materiālās labklājības ambīcijām. Kā zināms, „baltie” cilvēki šajā ziņā apsteidz planētas pārējos iedzīvotājus. „Baltie” cilvēki vēlas visu arvien vairāk un labāk. Tiesa, šodien viņiem ir patmīlīgi konkurenti – ķīnieši. Arī ķīnieši tagad tiek ideoloģiski un praktiski pieradināti visu vēlēt arvien vairāk un labāk.

Eiropā nepieciešamība apgādāt milzīgo iedzīvotāju skaitu sekmēja jauna tipa produkcijas rašanos. Ja agrāk dominēja individuālā produkcija, tad XIX gs. otrajā pusē nostiprinājās masu produkcija. Unikālu tikai vienā eksemplārā izgatavotu produkciju nomainīja lielā skaitā tīrāzēta vienvēda produkcija.

Stāsta, ka to vissāpīgāk pārdzīvoja sievietes. Sievietes šokēja, ja uz ielas pretīm nāca tādā pašā kleitā un korpēs ietērpta otra sieviete. Ne tikai sievietēm, bet visiem individuālās produkcijas faniem XIX gs. nogalē pašizliedzīgi centās palīdzēt jūgendstils. Jūgendstila mākslinieki enerģiski vērsās pret masu produkcijas nomācošo vienvēdību. Viņuprāt produkcijas vienvēdība agri vai vēl izraisīs cilvēku dvēselisko vienvēdību (hipotēze apstiprinājās). Piemēram, angļu jūgendstila entuziasti rūpniecībai izstrādāja tūkstošiem dizainiskās skices produkcijas ārējā veidola variēšanai. Rezultāts bija bēdīgs. Jūgendstils zaudēja cīņu pret masu produkciju.

Taču „sudraba laikmeta” portrets neatspoguļojās tikai bāzes (materiālās dzīves) formātā. „Sudraba laikmetā” radās tādi fenomeni kā masu sabiedrība, masu kultūra, masu māksla, masu literatūra, masu kultūras produkcijas industrija, masu komunikācija, masu komunikācijas līdzekļi, masu manipulācijas.

Liels iedzīvotāju skaits sekmē adekvātas garīgās kultūras formēšanos, apkalpojot viņu mentālās prasības atbilstoši viņu līmenim. Bet liela iedzīvotāju skaita garīgais līmenis nevar būt augsts. Tā ir cilvēces likumsakarība: jo lielāks iedzīvotāju skaits, jo zemāks iedzīvotāju vidējais garīgais līmenis.

Mēs tagad XXI gadsimta sākumā pret masu fenomeniem izturamies kā pret mūsu dzīves klasisku sastāvdaļu. Bez masu fenomeniem nav iedomājama mūsu ikdiens. Savādāk bija XX gadsimta pirmajā pusē. Masu fenomenus satrauca domājošus cilvēkus. Masu fenomenu analīzei aktīvi pievērsās zinātne un filosofija.

Zīmīgi, ka interese par masu fenomeniem ieguva adekvātu vērienu - kļuva masveidīga. Par masu fenomeniem sāka interesēties ne tikai zinātnieki un filosofi, bet arī politiķi, biznesmeņi, mediju stratēģi, militāristi, spēcienisti, valsts ierēdņi, rakstnieki, mākslinieki. Viņi saprata, ka cilvēces vēsturē ir radusies jauna visaptveroša sociālā parādība, kuras spēks organiski ietekmē dzīves īstenību.

Bet tas vēl nav galvenais. Galvenais ir tas, ka pārejas laikmetā uz vēstures skatuves uznāk jauna tipa cilvēks, ieņemot sociāla turpmākajā virzībā centrālo vietu. Un, lūk, šis moments manuprāt izskaidro jēdziena „katastrofa” popularitāti. Par katastrofu visskaudrāk liecina cilvēka ģenēze mūsdienās.

Apgaismības laikmets radīja cilvēku, kuru joprojām dēvējam par liberāli. Liberālis ir

inteliģents, atklāts un atvērts cilvēks. Liberālis ir cilvēks, kurš par visu augstāk vērtē brīvību, demokrātiju, cilvēktiesības, sociālo atbildību, brīvu konkurenci, privāto iniciatīvu, tirgus ekonomiku, vēlēšanu tiesību vienlīdzību, rases, reliģisko un etnisko toleranci. Liberālis saprot un ciena mākslas un zinātnes lomu sabiedrībā. Liberālis ciena savu kultūru un ar patiesu cieņu izturās pret citām kultūrām.

Apgaismības laikmetā liberāļi spēlēja galveno lomu. Tā, piemēram, pateicoties viņu darbībai, atsevišķās zemēs tika veicināta vietējo cilšu konsolidācija. Tā rezultātā radās jaunas tautas. Tajā skaitā arī latviešu tauta. Liberāļi nesavtīgi pielika milzīgas pūles, lai jaunās tautas izveidotu par kultūras tautām. Atkal latviešu tauta var būt uzskatāms piemērs.

„Sudraba laikmets” radīja masu cilvēku. Masu cilvēks tāpat kā liberālis ir vēsturiski jauns tips. Rietumos masu cilvēku maigi sauc par vidusmēra cilvēku. XX gadsimtā masu cilvēks bija galvenais varonis. Pie tam ne tikai skaitliskajā ziņā, bet arī reālajos sociālajos procesos. Masu cilvēku auklēja un apmīloja gan kapitālisti buržuāziskajās valstīs, gan komunisti sociālistiskajās valstīs.

Masu cilvēkam visvairāk pieglaimojās un izpatika politiķi un radošā inteliģence. Pirmajiem masu cilvēki bija elektorāts, otrajiem – honorāri. Tos garantēja masu kultūras produkcijas industrijas ienākumi.

Tas turpinās arī šodien. Turklāt šodien nākas konstatēt masu fenomenu segmentāciju (masu fenomenu segmentācijas koncepcijai esmu veltījis speciālu darbu; skat. manā mājas lapā). Masu fenomenu segmentācijā masu cilvēkiem ir prioritārs stāvoklis. Viņi ir galvenie noteicēji visos dzīves segmentos.

Mūsu pārejas laikmetā atkal rodas jauna tipa cilvēks. Tikai tagad tas ir bioloģisks radījums, kuru negribās saukt par cilvēku. Mūsdienās rodas jauna tipa hominīds – postcilvēks. Un tas, lūk, psiholoģiski vispamatīgāk veicina katastrofas apziņu.

Postcilvēka ģenēze ir cilvēces katastrofas kvintesence. Cilvēkiem līdzās sāk tumši mutuļot postcilvēki, un neviens nevar prognozēt cilvēku apdraudētības pakāpi. Postcilvēki ir vairākumā. Viņi ir savstarpēji saliedēti un apdāvināti ar fatālu destruktīvo enerģiju. Postcilvēku darbība ir bezprātīga un regresīva. Postcilvēki ir ļaunuma iemiesojums – antimesijas.

Starp masu cilvēku un postcilvēku ir stindzinoša plaisa. Teiksim, masu cilvēks lasa. Masu cilvēks spēj izlasīt biezas grāmatas. Masu cilvēks lasa ne tikai masu literatūru (detektīvus, vēsturiskos romānus). Masu cilvēks lasa populārzinātnisko literatūru, sabiedriski politiskos žurnālus. Masu cilvēks mācās un studē. Masu cilvēka izglītība balstās uz mācīšanos skolā un studēšanu augstskolā.

Postcilvēks nelasa un nekad savā dzīvē nelasīs. Postcilvēks ir bioloģiski spējīgs izlasīt tikai maksimālais 140 zīmes „tviterā”. Postcilvēka izglītība balstās uz skolotāju paviršu klausīšanos skolā un pasniedzēju vēl paviršāku klausīšanos „augšējās” izglītības pakalpojuma firmās. Postcilvēks nesaprot jēdzienu „mācīties” un „studēt” atšķirības un nozīmi vispār. Postcilvēks nesaskata nekādu atšķirību starp vārdiem „skola” un „augstskola/universitāte/akadēmija”. Gandrīz desmit gadus strādāju „augšējās” izglītības pakalpojuma firmā, kuras visi klienti (100%) lieto vārdu „skola”. Viņi saka „Es esmu skolā”, „Es rīt nebūšu skolā” u.tml. Uz jautājumu, kāpēc tā notiek, nav nekāda atbilde. Atbilde nevar būt. Lai atbildētu, vajadzīga elementāra kompetence.

Klientiem pietrūkst jautājuma būtības izpratne.

Par postcilvēku uzvaras gājienu mūsu pārejas laikmetā liecina fizionomiskās transformācijas. Tās sejas, kādas XX gs. 70. gados bija tipiskas nemītīgās paģirās sadrūmušajiem kolhozu un sovhozu traktoristiem, atslēdzniekiem, kombainieriem, slaucējām un cūkkopējām, tagad ir sastopamas premjerministriem, parlamenta spīkeriem, deputātiem, ministriem, valsts kontrolieriem, profesoriem, akadēmiķiem.

Par mūsdienu pārejas laikmeta fantastiski grandiozo vērienu liecina vairāki fakti.

Pirmkārt, demogrāfiskā specifika. Mūsdienās (no XX gs. 50.gadiem) nenormāli strauji pieaug planētas iedzīvotāju skaits. Tā tas turpināsies līdz mūsu gadsimta vidum. Specifiskais ir tas, ka iedzīvotāju skaits pieaug tikai citām rasēm. „Baltie” cilvēki noveco un izmirst. Protams, tā ir katastrofa.

Otrkārt, eiropēidi uz planētas strauji kļūst izteikta minoritāte. 2050.gadā „baltie” cilvēki būs tikai viena desmitā daļa no planētas iedzīvotājiem. Tādējādi „baltā” rase zaudē hegemonu pozīciju, kas tai bija gadu tūkstošiem. Protams, tā ir katastrofa.

Treškārt, „baltā” rase pilnā mērā apzinās savu galu un tāpēc kopš XX gs. 70.gadiem dzīvo saskaņā ar loģiku „dzīves mēra laikā”. „Baltā” rase ir pārstājusī domāt par nākotni un rūpēties par jauno paaudzi. „Baltā” rase nododas tikai dzīves baudīšanai. Lai nodotos baudām un izpriecām, „baltie” cilvēki jau labu laiku dzīvo uz parāda. Viņi tērē vairāk nekā nopelna. Modernisma vietā viņi radīja postmodernismu, kas atbilst viņu perversajai mentalitātei. Bet tā ir pašiznīcināšanās mānija un strauja degradācija. Cilvēciskā kapitāla kvalitāte šodien ir noslīdējusi kritiski zemu, un, protams, tā ir katastrofa.

Protams, to slēpj no tautas. Tautai nav jāzina par katastrofu. Tautai ir jāzina par mūsu kultūras nemītīgo progresu. Par katastrofu publiski bažījās vienīgi intelektuāļi – globālo procesu analītiķi. Tauta tiek intensīvi barota ar skaistiem mītiem. Lai skaistie mīti visiem patiktu, tautai tiek apzināti atņemts gars un prāts. Postcilvēku rašanās nav tikai dabisks genotipisks process.

Katastrofa aptver visus „baltos” cilvēkus. Katastrofas trajektorijā ietilpst gan tā saucamā kapitālistiskā nometne, gan sociālistiskā nometne. Katastrofa sākās jau tad, kad abas minētās nometnes dzīvoja šķirti un sociālistiskā nometne formāli vēl nebija sagrauta un pēc tam saplūdusi ar kapitālistisko nometni.

Ne velti saku „formāli vēl nebija sagrauta”. Lieta ir tā, ka cilvēciski eksistenciālās esamības fundamentālākajā būtībā starp abām nometnēm faktiski nepastāvēja nekāda atšķirība. Atšķirība bija ārēja – etiķetes noformējumā. Vienai nometnei bija etiķete „kapitālistiskā nometne”. Otrai – „sociālistiskā nometne”. Taču cilvēciskās tieksmes, cilvēciskie instinkti, cilvēciskās vajadzības, cilvēciskās eksistences būtība bija identiska. Gan vienā, gan otrā nometnē cilvēki sapņoja par vienu un to pašu. Viņi sapņoja par savas labklājības palielināšanu, kas bija viņu dzīves vitālākais jautājums un dzīves jēga vispār.

Abās nometnēs vienlaicīgi sākās „dzīves mēra laikā”. Tās sākās XX gs. 70. gados. Tolaik sākās ekonomiskais un morālais pagrimums. Tolaik sākās dzīve bez ideāliem, dzīve bez cēliem un augstiem mērķiem, dzīve bez pašpilnveidošanās ideoloģijas, dzīve bez kalpošanas sabiedrībai, tautas un valsts interesēm, dzīve bez sociālajiem projektiem un sociālās atbildības, dzīve bez

pieņākuma apziņas. Tā vietā strauji nostiprinājās cinisms, atsvešinātība, antihumānisms, hēdonisms, iracionālisms, debilizācija, neofašistiskā bezprāta pārņemtās „globalizācijas” kundzība kā ar „*Soft power*”, tā ar „*Hard power*” un „*Smart power*” palīdzību. Pieprasītākā profesija kļuva vadāmā haosa tehnologi. Sakrālais morāles kodekss tika nomainīts ar hēdonisma morāles kodeksu. Sakrālais dzīves saturs tika aizstāts ar profāno dzīves saturu. Ideoloģiskā disciplīna un idejiskā vīrišķība izplēnēja bezidejiskā avantūriskā un veselajam saprātam neatbilstošās stulbībās. Sociuma likteni sāka totāli kontrolēt kosmopolītiskas birokrātijas konglomerāts. Tas sāka atklāti ņirgāties par valsts nacionālo suverenitāti. Šim konglomerātam alkst pievienoties visdažādākie valdošie politiskie deģenerāti, uzspļaujot savas tautas un valsts nacionālajām interesēm un suverenitātei.

Tagad ir detalizēti izpētīta garīgā lejupslīde no 70. gadiem Rietumos, kā arī Brežņeva laikā pie mums. Identiska ir turpmākā virzība XX gs. beigās un mūsu gadsimta sākumā. Citādāk tas nemaz nevarēja būt. Demogrāfiskais imperatīvs atsaucās uz visiem vienādā mērā un nometnes karogu krāsai nav nekāda nozīme.

Uzskatāms piemērs ir „finansu kapitālisms” viņā pusē un „perestroika” mūsu pusē.

Tas, ko tagad saucam par finansu kapitālismu, sākās pagājušā gadsimta 80.gados. Finansu kapitālismam ir otrs nosaukums – „reiganomika”. Prezidenta Reigana laikā sākās dzīve uz parāda. Ja 1980.gadā amerikāņu mājsaimniecību parādi bija vidēji 65% no ienākumiem, tad 2008.gadā – 130%. Ne velti tagad neviens nezina, kā izkļūt no parādiem. Zina vienīgi to, ka „tauta” ir jātur stingri savās rokās, lai nesāktos revolūcija.

Finansu kapitālisma centrā, saprotams, ir nauda. Tikai nauda ir ieguvusi jaunu pielietojumu. Nauda vairs nekalpo kā ekvivalents preču apmaiņai, bet kalpo kā līdzeklis pašas naudas vairošanai. Finansu kapitālismā nauda ražo naudu. Turklāt dolāri tiek nepārtraukti drukāti bez jebkāda seguma.

Finansu kapitālismā nostiprinās alkātība, spekulācijas, mahinācijas, kuru spožākais panākums līdz šim ir „melnā trešdiena”. 1992.gada 16.septembrī Lielbritānija vienā dienā („melnajā trešdienā”) zaudēja 3,5 miljardus sterliņu mārciņas. Talantīgais Dž.Soross nopelnīja 1,1 miljardu sterliņu mārciņas.

Finansu kapitālismā visu pārklāj iracionāla mentalitāte: doma tikai par šodienas izdevīgumu bez jebkādam rūpēm par nākotni un bez rūpēm par cilvēcisko un dabas resursu taupīšanu un racionālu izmantojumu. Finansu kapitālismā tiek masveidā izsniegti kredīti bez seguma, lai veicinātu nepārtrauktu un apjomīgu patērēšanu. Patērēšana tiek pārvērsta par dzīves galveno vērtību. Otra galvenā vērtība kļūst dzīves izbaudīšana. Tas viss rada ilūziju par labklājības pieaugumu. Taču faktiski tās ir „dzīres mēra laikā”. Tā ir nemitīga dzīve uz parāda. Tā ir aptaukojusies un glamūrīga labklājība, kas nevar nenoslēgties ar katastrofu – postcilvēku ģenēzi, ģeopolitisko haosu, ekonomisko un finansiālo kolapsu.

„Perestroika” un „finansu kapitālisms” ir tipoloģiski līdzīgi pasākumi. Arī „perestroikas” kardinālais mērķis bija treknas un glamūrīgas labklājības sasniegšana – velme dzīvot tāpat kā „viņi” dzīvo Rietumos.

Ko 1990.gadā darīja „perestroikas” celmlauži latviešu rektori, prorektori, dekāni, profesori, docenti, pasniedzēji divos lielos autobusos pēc iebraukšanas Minsteres Latviešu ģimnāzijā? Viņi

vēlējās vairākas dienas kopā ar vāciešiem apspriest izglītības politiku demokrātiskajā sociālismā. Atbilde ir īsa. Aizgāja uz tualeti un pēc desmit minūtēm visi abos autobusus aizbrauca uz „šķūņiem”. Tur uz svara (!) pārdeva Rietumos ražotu mazlietu un lēti nocenotu specifiski smaržošu apģērbu. No autobusu pasažieriem ģimnāzijā palika tikai viens cilvēks.

Starp citu, mums ir konsekventi izveidojusies viena cilvēka poētika, kad tikai viens cilvēks nostājās pret visu pārējo vienaldzību, aplamību, stulbību, nekaunību, alkātību, cinismu. Atcerēsimies, savā laikā tikai viens cilvēks, Dainis Īvāns, no LTF deputātiem balsoja pret nelietīgo pilsonības likumu, nicinoši piekrāpjot savus vēlētājus. Tā ir latviešu nelietība, kuru cittautieši nekad nepiedos un neaizmirsīs. Pret to iestājās tikai viens cilvēks. Konservatīvi lojālo cilvēku skaits pie mums nevar būt liels. Mūsu etnoss pieder tiem etnosiem, kuri nemīl konservatīvi lojālos indivīdus. Tas nekas, ka konservatīvi lojālie indivīdi vienmēr izrādās visgodīgākie savas zemes patrioti. Viņi nekad neatsakās no sociālo procesu objektīvi patiesas diagnozes. Tas viņuprāt būtu noziegums.

„Perestroika” cilvēces vēsturē noteikti ir viena no fascionējošākajām manipulatīvajām politiskajām akcijām (tagad ar to var sacensties 11.septembra akcija). Pie tam „perestroika” ir apskaužami rezultatīva akcija, apmuļķojot miljoniem cilvēku.

Tai bija skaisti saukļi. Pirmajā etapā valdzināja „antialkoholisms”, „cīņa pret korupciju”, „cīņa pret nelikumīgiem ienākumiem”. Otrajā etapā triumfēja „demokrātiskais sociālisms”, „atklātība”, „jaunā domāšana”, „cilvēka cienīga dzīve”. Trešajā etapā „piarēja” arī Rietumu cilvēkiem saprotamus un patīkamus saukļus „tirgus ekonomika”, „antikomunisms”, „suverenitāte”.

Saprotams, neviens neatklāja patieso mērķi. Patieso mērķi zināja tikai padomju elitesniecīga grupa. Patiesais mērķis bija sagraut „nerentablu impēriju”, atņemt nacionālās republikas un Krieviju pārveidot par bagātu valsti, lai dzīvotu tik pat pārticīgi un grezni kā kapitālisma elite. Himerisko pavērsienu apdomāja jau Staļina laikā un tam sāka reāli gatavoties krietni pirms 1987.gada janvāra, kad partija oficiāli pasludināja „perestroikas” kursu.

Sociālai sistēmai nepiemīt pašiznīcināšanās potenciāls. Sociālo sistēmu var sagraut tikai ar speciāli organizētu darbību. Tagad ir pieejami daudzi pārliecinoši argumenti par PSRS un sociālisma sistēmas dzīvotspēju. Arī Rietumi negatavojās sagraut PSRS vismaz līdz XXI gadsimta vidum. Labi ir zināms, ka Rietumu eliti sākumā ļoti pārsteidza PSRS līderu brīvprātīgais pašiznīcināšanās patoss. Saprotams, Rietumi tūlīt pieņēma dāvanu. Īpaši pateicīgi bija par ģeopolitisko dāvanu. ASV savā pārziņā ieguva plašu un ģeopolitiski svarīgu teritoriju ar Baltiju priekšgalā.

Tāpat nebija slikti tas, ka Gorbačova spēcīgu rūpīgi atlasītais „perestroikas” celmlaužu morālais līmenis izrādījās piemērots arī amerikāņu gaumei. Tautas frontes politiskie korifeji uz Vašingtonu pēc instrukcijām brauca tikpat verdziski padevīgi un izkalpīgi kā pirms tam brauca uz Maskavu pēc svaigiem rīkojumiem. Viņiem nebija nekāds nacionālais lepnums, no viena saimnieka tūlīt nonākot otra saimnieka rokās. Viņus nesatrauca, ka it kā neatkarīgas valsts likumus nodiktē citas valsts emisāri.

Vismaz pirmajā laikā kadru radikāla nomaina nebija vajadzīga. Vajadzēja izolēt vienīgi ideālistus un īstos savas zemes patriotus. Gorbačovam bija daudz grūtāk. Viņam vajadzēja atbrīvoties no augstākā līmeņa intrigās norūdītās nomenklatūras. Enerģiskajam

ģenerālsekretāram tas spoži izdevās, jo viņam bija perfekti izstrādāta taktika un optimāli organizatoriskie institūti.

Visefektīvākais organizatoriskais institūts bija Tautas frontes. „Perestroikas” līderu uzdevumā tās gandrīz visās republikās izveidoja specdienesti, balstoties uz saviem ārštata līdzstrādniekiem. Tautas frontes kontrolēja arī Rietumu specdienesti. Tas jau sen vairs nav noslēpums, un par to var izlasīt daudzās publikācijās. Tā, piemēram, par to ir teikts amerikāņu vēstnieka Dž.Metloka 1991.gada 15.marta intervijā avīzei „*Рабочая трибуна*». Tā paša gada novembrī M.Tečere kādā konferencē ironizēja, ka Tautas frontes finansēšana nebija dārga. Naudu vajadzēja tikai kseroksiem un funkcionāriem. Savukārt B.Klintons 1995.gada 25.oktobrī armijas štabu priekšnieku slēgtā sanāksmē priecājās, ka par iztērēto naudu amerikāņi ieguva izejvielas.

Taču mīts par Tautas frontes svētīgo lomu neatkarības atgūšanā daudzviet saglabājās. Viss ir atkarīgs no pašu „tautfrontiešu” morālā līmeņa. Proti, morālās gribas tēlot nacionālos varoņus, saņemt ordeņus, rakstīt aizgrābjošus memuārus, sniegt superpatriotiskas intervijas.

Saskarsmē ar šo mītu jāņem vērā vairāki momenti. Pirmkārt un galvenokārt ir jāņem vērā tas, kas sākas jau pirms PSRS likvidēšanas un kas turpinājās vēl trakākā apjomā pēc PSRS likvidēšanas un „neatkarības” pasludināšanas.

Par to nav ērti izteikties. Atsevišķas tēmas vispār ir aizliegtas. Aizliegumu sistēma – tabu – attiecas uz kriminālo un noziedzīgo privatizāciju un valsts izpārdošanu ārzemniekiem. Aizliegta tēma ir valdošās kliķes maniākālā atdošanās citiem saimniekiem.

Par atsevišķiem momentiem ir nepolitkorekti izteikties. Tiesa, Dainis Īvāns to neņēma vērā. Viņš jau 1994.gada 29. aprīlī kādā laikrakstā žēlojās, ka varu sagrāba muļķi un nelieši. Nākas tikai piebilst, ka liela nacionālā gudrība un apziņa nebija arī tautas masām, paklausīgi sekojot jebkura muļķa un nelieša aicinājumam.

Zināms „mierinājums” mums tomēr ir pieejams. Gudrākie un vērīgākie analītiķi uzskata, ka 80.gadu nogalē visā sociālisma nometnē pamodās zvērs. Cilvēku masas pārņēma destruktīva enerģija. Tika atmestas morāles normas. Masveidīga kļuva vēlēšanās visu ņemt gatavu bez darba – garīgās un fiziskās piepūles. Sabruka darba disciplīna un cilvēku pašcieņa. Šausmīgi bija tas, ka neviens nespēja morāli pretoties Rietumu „šmotku” invāzijai. Inteliģence sapņoja tikai par ārzemju braucieniem. Atsevišķu nacionālo republiku elite, PSRS kaprači, ambiciozi sapņoja par neatkarību no Maskavas un neierobežotas varas iegūšanu savās rokās, lai varētu nesodīti zagt un dzīvot greznībā. Ļoti daudzi kļuva mantkārīgi, alkātīgi, blēdīgi. Savas tautas un valsts intereses pastāvēja tikai uz papīra. Dumjākie politiķi sāka publiski muldēt par nepieciešamību ignorēt sabiedrības intereses, jo „tauta”, lūk, esot muļķe un ar „tautu” nav jārēķinās. Par „prihvatizācijas” ārprātu vispār nav vērts atgādināt. Privatizācija nekādā gadījumā nebija privātīpašuma institūta izveide, konkurences tirgus izveide, privātās iniciatīvas stimulēšana. Privatizācija bija vissmagākās pakāpes noziegums.

Tamlīdzīgu sociālo inversiju neviens neparedzēja. Paredzēja nacionālisma un šovinisma atdzimšanu, bet tādu padomju tautas garīgo vājumu neviens neparedzēja.

Manuprāt, neparedzēja tāpēc, ka tolaik pat zinātnieki bija ļoti maz informēti par demogrāfisko sprādzienu, cilvēces un īpaši „baltās” rases dzīvi unikālā pārejas laikmetā. Domāju, neko nezināja par jauno situāciju – „dzīrēm mēra laikā” un šī procesa fatālo iedabu. Šodien mēs esam

nesalīdzināmi kompetentāki. Šodien mēs izprotam un apzināmies mūsu katastrofālo stāvokli demogrāfiskā imperatīva aspektā.

Tik tikko minēto obligāti nākas precizēt. Tiesa, par demogrāfisko imperatīvu intelektuālajās aprindās saruna sākās tikai 90.gadu beigās. Taču jau 80.gadu vidū bija gudri cilvēki, kuri prognozēja „perestroikas” izgāšanos. Piemēram, Aleksandrs Zinovjevs (viņš pats to atcerās) jau otrā dienā pēc slavenā PSKP CK 1987.gada janvāra plēnuma esot izdomājis vārdu „katastroika”. Vēlāk viņš ierosināja jēdzienu „postsovjetisms”, kas ir komunisms + rietumnieciskums + feodālisms. Viņš interesanti sprieda par krievu tautas nespēju būt hegemonam uz planētas. Turpretī vācieši to spētu, ja viņu būtu 150 miljoni. Ja viņu būtu tikpat daudz kā krievu, tad vācieši tagad pārvaldītu planētu.

1990. gadā Sergejs Kurginjans kopā ar četriem kolēģiem izdeva grāmatu „*Постнепестройка*». Grāmatai bija milzīga rezonanse. Tā nav joprojām novecojusi. Tajā ir kritiski raksturota „perestroikas” patiesā loma, izraisot antropoloģisko un ģeopolitisko katastrofu. Šodien varam piebilst – arī ģeostatēģisko katastrofu, Eirāzijā izjaucot etnokonfesionālo līdzsvaru. Tāpēc šodien nākas spriest par globālo destabilizāciju vispār, lai sāktu III Pasaules karu.

Tik tikko nosauktajā grāmatā ir drosmīgi iztirzāti pārkārtošanās faktiskie „sasniegumi”. Tā, piemēram, „perestroikas” definētā vārda brīvība („*гласность*”) izvērtās melu, izdomājumu, muļķību plūdus – postmodernistiskās visatļautības un bezatbildības verbālajā caurejā.

„Perestroika” izauklēja kriminālo buržuāziju – visu nelaimju avotu. Tā radīja totāli korumpētu valsti. Nacionālā kriminālā buržuāzija un tās mafiozais totalitārisms radās jau 1988.gadā. No kooperatīvu vadītājiem 20% bija kriminālā pagātne. Kapitāla sākotnējā uzkrāšana izvērtās noziegumā pret tautu. Kriminālā buržuāzija vēlas integrēties Rietumos, un sava valsts tai neinteresē. Naudas kults veicina garīgo nāvi, kas arī materiālo dzīvi padara neproduktīvu, sekmējot atslābumu ekonomikā.

„Perestroika” atsedza tautas kvalitāti – cilvēciskā kapitāla kvalitāti. Tā bija tik slikta un tautas spēki bija tik dažādi un iekšēji pretrunīgi, ka pārkārtošanās process kļuva nevadāms. Pilnīgi izzuda attīstības ideja – cilvēka, tautas, valsts.

Saskarsmē ar mītu par Tautas frontēm noteikti ir jāņem vērā sekojošais. TF kadri brīvību apmainīja pret iespēju sev „prihvatizēt” tautas īpašumus, tādējādi nododot tautu, valsti, savus vecākus un vecvecākus, kuri sapņoja par brīvību. Noziedzīgā privatizācija ir antikomunistiskās revolūcijas pirmais lielākais grēks. Barbariskā, sociāli amorālā un ekonomiski bezjēdzīgā privatizācija sagrāva tautas ticību. Tas, pirmkārt.

Otrkārt, TF bez ierunām valsti atdeva amerikāņiem, tautu atkal novedot pazemojošā kalpībā svešzemniekiem. Tas ir otrs lielākais grēks.

Nesodot nodevējus un nenožēlojot grēkus, tauta nekad neatgūs cilvēcisko stāju. Tā ir universiāla vēsturiskā likumsakarība. Bez nodevēju sodīšanas un grēku nožēlošanas vēl nekur nav sākusies patiesa un neviltota atdzimšana. Tiem, kas to ignorē un neizdara, nav nākotne. Šajā gadījumā pat tā nākotne, kas ir iespējama „balto” rases katastrofas apstākļos.

2013, janvāris